

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Co[n]fessionale domini Antonini archiepiscopi Flore[n]tini

Antoninus <von Florenz>

Hagenaw, 1508

VD16 A 2955

Interrogatorii pars prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30653

Incipit inter-
rogatoriū, qđ est liber scđus
hui⁹ opis, ⁊ hz tres ptes pñ-
cipales,

Ustquam

p ille qui vult dēfiteri
dixit ex se ea q̄ volu-
it d̄ peccatis suis, si nō dixit
sufficenter, qđ quasi semp ac-
cidit, interrogandus est ple-
ne de his q̄ non dixit put vi-
debitur fore expediens. Si
vero modicum vel minus dix-
it potes interrogare secūdū
ordinem infra positum, vitz
p̄mo d̄ decē p̄ceptis, postea de
vicis capitalibz, n̄ aut oēs d̄
oibz, sed de illis q̄ solēt in tali-
bus repiri, ⁊ non solū de istis
p̄ctis interrogandi sunt, sed
de oibz circūstantiis p̄ctōrū,
put supra satis ostensum est,
Nō tñ ē necesse d̄ q̄libet pec-
cato mortali oēs circumstan-
tias p̄dictas p̄fiteri, sed soluz
illas q̄ trahunt peccatum in
aliam speciē, q̄, s. hñt sp̄alem
deformitatē opposita; alicui
p̄ceptoz, Sed ⁊ de numero
p̄ctōz mortaliū, s. q̄tiēs mor-
tale p̄ctm̄ commissū est in q̄libet
p̄ctōrum specie diligenter in-
terrogandum est,

Incipit prima
ps libri scđi de mō interrogā-
di penitētes a p̄fessore s̄m de
cem p̄cepta legis, ⁊ habet ca-
pitula, xxiiij.

Primū p̄ceptum continet
tria capitula, Primū,

Num cole

v deuz, Circa hoc pri-
mū p̄ceptū sic potes
interrogare, ⁊ primo d̄ votis,

De votis,

n Ota s̄m mḡm sniaz
in, iij, dist, xvij, q̄ vo-
tum ē testificatio que-
dam promissionis spontanee
q̄ fit deo de his q̄ dei sūt ⁊ fie-
ri dñt, Vel breui⁹ s̄m Tho,
Votū ē p̄missio deo facta d̄
aliqđ sit deo acceptum, Ad
qđ requirunt tria, s. delibera-
tio voluntatis, p̄positū ⁊ pro-
missio, vltimū orit̄ ex secūdo
scđm ex primo, Si transgres-
sus est seu omisit īplere aliqđ
votū l̄citū, ⁊ si aduertent̄ cuz
possit ē mortale, Et toties q̄
tiēs frāgit, Sec⁹ si ex obliu-
one, vl̄ qz n̄ potat vt ifirm⁹ ie-
iunare, et h̄mōi, Si vouit
se aliqđ mali facturū, vt vidi-
ctam vl̄ maioris boni īpedi-
tiū, vt nō ingredi religionē

Interrogatorium.

hoc est mortale. et sine aliquo dispensatione dicitur illud infringere. Si nimis tardauit implere propter quod a memoria excidit omnino. vel venit ad statum non valendum implere cum prius potuisset mortale videtur. Idem quoniam dimisit propositum implendi cum tamen possit. aliter mora implendi votum quoniam sibi non proficit tempus non videtur mortale. nisi mora esset valde nimia. et nisi ex hoc ei immineret periculum non valendi implere. ut de voto ingrediendi religionem. cum tamen non haberet causam legitimam cogentem dilationis. tunc etiam est mortale. Si fecit votum et de religione ut de elemosyna. ieiunio et huiusmodi. sed ob malum finem. puta ut possit facere vindictam adulterii et homicidii. mortale peccatum est. nec tenetur illud implere.

Si fecit votum abstinentie et homicidii. et dubitat utrum possit implere vel non. et sine dispensatione vel commutatione superioris cuius possit facilius recurrere ad eum. vel ad confessorem suum per consilio frangit mortale videtur.

Nota tamen quod viri possunt irritare vota uxorum. scilicet abstinentie peregrinationis. elemosyne. et accessus ad tale locum. et maxime votum elemosynarium si non habent nisi dotem absque alia superiorum dispensatione. et si fiat talis ir-

ritatio etiam sine causa rationabili a viro. amovendo non tenetur uxor implere talia vota. Dubium est de voto hierosolymitano. quod hoc in fauorem fidei emittitur. De irritatione votorum impuberum et filiorum familias et religiosorum. vide in secunda parte summe. tit. vi. Si habes votum castitatis vel religionem intrandi et matrimonium dicitur. mortale est. et non potest presumere illud absque mortali peccato. quod ad huc potest illud implere et deinde presummat de matrimonio. post consummationem deo reddere tenetur debitum etiam interpretative petenti. Sed exigendo semper peccat mortaliter. unde presumendum esset ei peccare super hoc dispensationem a papa secundum Guillelmum. Possent etiam episcopi dispensare. nisi esset talis continens et observans ipsum. Si fecit votum stultum et irrationabile ut ieiunare dominica die vel non pectinare caput. vel lauare in sabbato. et homicidii mortale non est. sed prohibendum est illud implere.

De voti transgressione.

Nota quod a transgressione votorum potest de iure confessor absolueret. quod non est de casibus reservatis. sed de dispensatione et commutatione votorum non potest se intromittere sine speciali con-

missiōe diocesanorū v'l alteri
q̄ possit illā dare. Ep̄i autē i
oibz p̄nt cōmutare vel dispēsa
re, nisi in voto castitatis vel
religiōis z tribz votis pegr̄is
natiōnis, s. hierosolymitani
ad sanctū Jacobū, z ad limis
na ap̄loz .i. rhomā, in q̄bz vo
tis papa vel sūm⁹ penitentiā
ri⁹ soli dispēsant v'l cōmutāt.

De votis habes in secun
da parte summe.

De supstitiōibz. Ca. II.

f fecit ipse vel fieri fe
cit aliq̄d maleficiū seu
iuxta vulgare malias
in q̄bz semp fiūt incātatiōes
occulte v'l manifeste d̄monū
inuocatiōes, q̄d semp ē mor
tale, z dignū morte corporali.

De incantationibz.

f fecit v'l fieri fecit v'l
pcurauit aliquā incan
tationē cū sacramēta
libz ecclē, vt aq̄ baptismali v'l
oleo sancto, z h̄mōi ob sanita
tem vel aliam causam ē mor
tale z grauissimum.

De adoratiōe creaturarū.

f adoraui aliquā cre
aturā faciendo orōnē
ad eā, vt ad lunā solē z
stellas cū p̄mo apparēt z hu
iusmodi est mortale pctm̄.

De diuinatiōibz.

f fecit vel fieri fecit a
liquā diuinatiōz ad in
ueniendū furta vel ad
sciēdū occulta v'l futurū q̄d si
bi p̄tingere p̄t est mortale.

De arte notoria.

f didicit artē notoriā
v'l vsus ē ea ad sciēdū
aliq̄, vel si vsus ē arte
nigromātica, mortale, est z si
bz libz iudicēd⁹ ē vt eū cōtra
rat, als nō est absoluend⁹, sic
est liber Almadel Seripho
ras, z alij libri cōburendi sūt
quia mortale est vti eis.

De p̄stellatiōibz.

f ex p̄stellatiōibz vel
planetis sub q̄bz natus
ē aliq̄d iudicauit d̄ter
minate d̄ cōuersatione eius.
Idez si ex p̄bisonomia. Cre
dere em̄ hoīez ex fato v'l p̄stel
latiōe v'l p̄pleriōe cogi ad bo
nū v'l ad malū est hereticum.

De sortibus

f vsus est sortibz diui
natorijs, quod est mor
tale, ex leuitate autem
veniale. Si dedit aliquod
turpe vxor viro ad comedē
dum, vel alteri vt amaret eaz
vel fecit vel dixit aliq̄d turpe
ad h̄mōi, ē mortale, āterrogā
dum est q̄d fuit illud

De incātatiōibz

f

Interrogatorii pars prima.

Ifecit v'l fieri fecit ali
quā incantatiōz ob sa-
nitate p̄sequēdā z qñ h̄
fit sciendo eē p̄hibitū est mor-
tale cōiter. qñ p̄o ex simplici-
tate fieret putādo esse bonas
orōnes videt veniale. Sed si
nollet in futurū abstinere ne-
ganda est ei absolutio, qz ex
obstinatiōe z malicia videt eē
mortale, z interrogādū est de
verbis q̄b̄ vtunt, z de obser-
uantijs quas addunt.

De breuibus.

Ifecit vel fieri fecit v'l
vsus est breuibus, que
communiter sunt sup-
stitiosa ex verbis v'l charta in
quā fiunt, vel modo imponē-
di vel portādi, vel tēpore scri-
bendi, et inuenta superstitiōe
earum imponendum est q̄ cō-
burant, z si nollet non sunt
absoluendi quia est mortale.
Si vero putabant talia esse
licita tanquam orationes, ve-
niale videtur.

De obseruatiōibz tēpor.

Iobseruauit v'hā diē
magis q̄ aliā, in nō in-
cipiendo aliqd tanq̄
malū, vt dies egyptiacos, v'l
diē in q̄ occurrit decapitatio
sancti Johis baptiste, v'l diē
ascensionis in colligēdis her-
bis, z h̄mōi, veniale videt qñ

ex simplicitate h̄ fit, siue scri-
bendo aliq̄, v'l portādo ad sus-
pēdēdū in aliq̄ loco, si simplr
credit veniale est. Si p̄o hec
crederet anio obstinato, tunc
mortale esset talia obseruare.

De somnijs.

Iobseruauit somnia fa-
ciēs aliq̄s orōnes z ob-
seruatiōes, z postea ex
his que somniat volendo de
futuris z occultis iudicare z
pnūciare mortale est, als aut
sine obseruatiōe adiūcta adhi-
bere fidē nimis somnijs pec-
catū ē, z si ex se nō sit mortale
piculosū ē, qz sic diabolus mul-
tos decipit. Si ex effusiōe
olei de lucerna vel cracatiōe
aliquarum auium, vel vlula-
tu canum, vel magnitudine z
p̄tinuitate vētor z h̄mōi esti-
mauit aliqd mali euenturum
q̄d fatuum est. Si existima-
uit mulieres conuerti in cat-
tas vel alia animalia, z ire de
nocte z sugere sanguinē pue-
rorum z h̄mōi, q̄d est impossi-
bile nisi deo, et ideo fatuum ē
credere. De hac materia diui-
nationū incantationū et oīm
supstitutionū, vide clari⁹ in de-
cretis, xxvj, causa p̄ totū.

De blasphemia multiplici
dei z sanctorum.

Capitulū tertium.

I blasphemauit deū,
 vicz dicēdo eū nō esse
 iustū z oīa iniuste dis
 pōnere, z eē acceptorē psona
 rū, vel nō videre que fiūt, vel
 nō curare de actibz hoīm, vel
 pditorē, vel sine merito puni
 re z flagellare eū, vl' nō posse
 istud vel illud facere, z hmōi,
 qđ libet hoz ē mortale, cū ad
 uertit quod dicit z intelligit.

Si blasphemauit deū vel
 aliquem sanctum, q̄ pprie dī
 maledictio, vt maledictus sit
 zc, vt fit ex ira sēp est mortale
 si aduertit ipa verba.

Secūdum pceptum de iu
 ramentis z periurijs, z habet
 capitula duo,

Primum,

Ec iures

In aliq curia corā iudice mē
 daciose mortale ē q̄ntūcunqz
 alias haberet iustam causam
 z qui inducit ad hoc aduertē
 ter vt iudex aduocatus, pec
 rator z hmōi mortaliter pec
 cat. **S**i iurauit etiā extra iu
 diciū in p̄muni sermone q̄
 cunqz ex causa vel leuitate vl'
 vtilitate vel iocositate, vel q̄li
 cunqz modo nō solū ad sanz

cta dei euangelia z per corp^o
 chzi z sctōrum, sed etiā p fidē
 p deū, si deus me adiuuet, p
 ōginē mariā, p crucē, p aiām
 suā z hmōi, h sp ē mortale qñ
 aduertit se iurare z fallum di
 cere, z toties q̄tiens sic iuran
 do aduertit. **S**i iurauit ali
 qđ p certo de q̄ dubitat vtrū
 sic sit mortale est, et precipue
 iurando in iudicio. **S**i iur
 auit perpetrare aliqđ quod
 est mortale, vt facere vidictā
 non dimittere concubinam,
 seruare iniusta statuta, tenere
 secretaz iniquaz p̄iurationez
 mortalit̄ peccauit, nec dī il
 lud seruare. **S**i iurauit tes
 nere secretū aliqđ qđ est tras
 cratum in p̄silio, vl' aliud qđ
 nulli est nociuum, si aduertēt
 manifestat peccat mortaliter
 ipē z qui stimulat euz ad mas
 nifestandum, sciens illud esse
 secretum. **S**i iurauit serua
 re statuta alicuius ciuitatis
 vel vniuersitatis aliquod sci
 enter ex illis transgrediendo
 statutis peccat mortaliter.

Si tamen aliquod statu
 tum est abrogatum per p̄riā
 consuetudinē, quia quotidie
 per omnes fit contrarium et
 diu, non videtur piurus si nō
 seruat illud, eo q̄ non hz vim
 statuti, dist. iij, §. leges. **S**i

Interrogatoriū pars prima.

iurauit p aliquē modū opprobriosū p dei mēbra v'l sanctorum, vt faciūt ribaldi mortaliter peccauit, qz blasphemia reputatur. xxij. q. j. c. si q's per capillū. Si pmissit se aliqd facturū licitū in honorē dei vel aliorum scōz. si n̄ intēdebat obfuarē mortaliter peccauit. Si autē intēdebat obfuarē, sed veniente termino q̄ debet implere nō seruat pmissum, cū tñ posset, licet cū incōmoditate sua peccauit mortalit̄, nisi ille cui pmissit añ terminū relaxet iuramentū qd̄ facere pōt, si pmissum in illi' utilitatē tm̄ cedat, nam si i' utilitatē alioz vel in honorē dei z sanctorum nō pōt ille relaxare, s̄ ad ep̄m vel papā p̄tinet relaxatō vel pmutatio, si autē nō pōt implere excusat a pctō p tūc cū nō pōt. Si q's etiā pmittat cū iuramēto se aliqd facturū, qd̄ nō ē alicui' importatōis boni vel mali, vt m̄r d̄ pberādo filiū, vel de bibēdo v'l nō z hmōi videt̄ veniale iuratio z periuratio. Si iurauit sine cā rōnabili p quibuscūqz minimis, dicendo etiā veritatē veniale est, nisi faceret in contemptū, z induendus est vt abstineat ppter piculum piurij. Si induxit aliquē ad iu-

randum, quē oīno credebat falsum iuraturū mortalit̄ peccauit, nisi esset index hoc faciens ex officio suo fm̄ iur̄ ordinem.

De adiuratiōe. Ca. ij.

E adiuratiōe que ē in ducere aliquem ad aliqd faciendū ob inuocationē alicui' rei sacre, z si ep̄ modū coactiōis intendēs eū obligare p modū iuramēti ad aliqd faciendū vt ad supiores z alios in qb̄ nō h̄z potestātē est mortale, sic adiuratio cap̄ p̄be cōtra dñm. Ad sibi subditos p̄o est licita eo casu q̄ liceret eis p̄cipere, al's nō, et tūc adiurat' tenet̄ illud facere v'l dicere, al's esset mortale sicut trāsgressio p̄cepti. Si adiurauit p̄latos vel socios vel inferiores p modū dep̄catiōis intendēs reducere ad iuramētū ad aliqd boni faciendū, nō est malū vel veniale. Si leuiter z sine causa est adiurat' nō faciēs illd̄ n̄ peccat. Tho. Si adiurauit demōes p modū p̄cis vel ad fiendū aliquid ab eis, vel aliqd obtinendū auxiliū est mortale, nisi q's faceret ex familiari consilio spir̄itussancti, vel nisi ex quadā simplicitate q̄rēs ab obsessis a diabolo, sed per modū co-

actionis licet eos adiurare ne nobis noceant.

Si adiuravit creaturas irrationales ne diabolus eis utatur in nostrum nocumētum, licet. Si autem ut demō opes in eis mortale est, ut incantatores serpentum. Si in cantilenis et turpibus fabulis miscuit deum et sanctos, et in narrationibus turpibus et amatorijs est mortale, alias veniale, nisi faceret in contemptum dei.

Tertium preceptum de observatione festorum continet duo capitula.

Primum.

Abbata

sanctifices. Quia preceptum ad determinationem dierum istud preceptum est de iure positivo. ideo habere annuere potes de ieiunijs ecclesie et de auditione misse. Primo si fecit aliquod manuale opus diebus dominicis et festiuis vel alius preceptis ab ecclesia extra necessitatem, quia mortaliter peccauit si per notabile spacium, secus si fuerint aliqua puncta. Si vero ex necessitate, videlicet quia hostes expectant vel veniunt inundationes aquarum et hominum, tunc liceret remouere blada et suppellectilia et huiusmodi, et debeat obseruari de vespera in

vesperam, id est de sero ad sero de conse. di. iij. c. pronunciandum, et hic requirit magna prudentia in consulendo. Si vendidit vel emit diebus festiuis non comestibilia de die in diem, ut panem, vinum, caseum, carnes, et hominum, mortaliter peccauit. Si per modum negociationis non in casu magne necessitatis. In mundanis tamen ex quo prelati ecclesiarum tolerant si non dimittunt audire missam secundum Petrum de pal. videntur excusari qui mercantur in diebus festiuis scilicet a peccato mortali. Si fieri fecit aliquod predictorum a suis filiis, discipulis, seruis laboratoribus sine necessitate peccat mortaliter mandans et exequens. Si tamen mandans seu magister vel patronus non habet necessitatem, sed discipulus eius vel seruus vel rusticus habet necessitatem, ita quod aliter non posset viuere vel quia discipulus non obedit aliquo magistro in his diebus vendendo vel faciendo aliquod exercitium eius artis pro aliquo tempore. Et nec iste nec alius de illa arte vult conducere eum secum, et aliud exercitium nescit facere videtur ipse excusari. Nam si in obsequium ecclesiarum particularum alio

Interrogatorii pars prima.

quando licet aliqd laborare diebus festiuis fm doctores qnto magis licet p sustentatione vite eius in neccitate. tutius tñ eēt eligere aliā artem si posset. Similr de scriptoribus pro precio z confidentibus instrumēta z iudicantibus z facientibus lōgas dietas non cā cupiditatis. sed necessitatibus. qz non bñ aliter pōt fieri.

De barbitonsoribus z hmōi Medicinalia aut sp lz facere et medicari. et talia vendere.

Si p totū diē festiuū vacat ludis. venatōibus. aucupijs choreis et alijs vanitatibus mūdi. Freqnter em̄ in his occurrunt mortalia pctā. z si de se ista non sint mortalia. Q. etiā mortale pctm̄ diebus festiuis pmissum sit graui⁹ patet. z ideo de hmōi pfitendū est.

De auditōe misse diebus dominicis z festiuis.

Inō audiuit totā missam diebus illis. sed omisit. vl̄ ex p̄ceptu vl̄ ex cupiditate lucrandi. vel cā eundi ad solaciū. vel ad p̄uicia. seu ex negligētia vl̄ ignorantia crassa mortaliter peccauit. z toriēs q̄tiens dimisit Idē si audiuit sz nō totā. dimittendo notabilē ptē. de cōse. di. j. c. missas. Sec⁹ p̄o est

si modicā ptem misse dimisit

Q. aut q̄s audiat in parochia sua vel alibi missā p̄prias d̄ die. vl̄ aliā audiēdo vl̄ nō intelligēdo p̄ba. vl̄ nō audiēdo qz submisit d̄. vel audiat alibi seu a p̄cubinario seu simoniacō. z hmōi vl̄ nō simoniacō z p̄cubinario. ex q̄ p̄lati nō p̄uident sup̄ hmōi nō vident simplices sollicitadi. sz dimittendū p̄scientijs eorū vbi talia abūdāt. fm̄ Pe. d̄ pa. z Guil. duran. Dimittēs p̄o auditōne misse ex infirmitate vl̄ ex tali occupatiōe quā non pōt dimittere. vt seruire infirmo vel alia iusta cā. puta qz manet in castris excusat. Excusant etiā puelle que dimittūt a parentibus domi. nō tñ euntes ad choreas. vidue etiaz q̄ manēt in domo clause p̄ menses nō excusant. secus si p̄ dies. xv. vel per mensem.

De obseruatiōe ieiuniorū
Capitulum scōm.

Quis di

mittit ieiunia ecclie l̄ q̄dragelime. quattuor tpm. z vigiliis festoz ch̄i ac ap̄loz z sctoz post viginti unū annos peccat mortaliter nisi habeat cām legitime eum excusatē vl̄ saltē existiet se b̄re

puta cū ē sat̄ debil' vel videt
sibi eē p̄t̄ qđ credit nō posse
ieiunare sine notabili corpis
detrimento. lz s̄m veritatē pos
sit. talis nō videt̄ de facili cō
demnand' d' mortali. ex q̄ pa
ratus erat obedire p̄cepto si
credidisset se posse. alit' ē mor
tale. z toties q̄ties dimisit ali
quē diem ieiunū. q̄libz em̄ di
es est sub p̄cepto. sed añ. xxj.
annū inducēdi sūt iuuenes ad
ieiunandū. sed etiā interrogā
dū est de numero diez quos
dimisit. z q̄ de causa. Si p̄o
notabiliter anticipauit horam
comedēdi. puta circa horam
tertiā sine cā legitima non est
ieiunū vñ z mortale. hora at̄
p̄grua est circa nonā. tardare
aut post nonā non ē viciū. nisi
fiat ex sup̄stitione. Si cuz
ieiunauit ex statuto ecclie vel
ex voto vel ex iniunctione cō
fessoris comedit d' sero frustū
panis. vel de pluribus fructi
bus aut confectionibus. vel
de vno genere t̄m. lz i magna
q̄ntitate ieiunium fregit. Si
p̄o aliquid confectionum sus
mit in parua quantitate non
soluit ieiunium. nisi fieret in
fraudem ad nutriendum. sed
sumēdo aliqd fructuū p̄ mo
dū medicine. ne. s. vinum la
uet stomachū n̄ videt̄ esse ma

lū. Potest aut̄ q̄s in die plus
ries bibere sumpto prandio
z nō frāgit ieiunū. nisi fiat in
fraudem. vt dictum est. De
biles z multū laborantes. iti
nerantes z pegrinātes. p̄gnā
tes ac nutrientes. paupes et
hmōi. quō et q̄n a ieiunio ex
cusent̄. vide pleni' in summa

Quartū p̄ceptū d' honore
parentum. et hz duo capitula

Primum.

Slbeas in

h honore parētes. q̄
re primo. Si dixit

ŷba contumeliosa vel oppro
briosa parētibus mortalit' pec
cauit. z multo magis si verbe
rauit etiam leuiter. Idē si pa
rentes irrisit. Si blasphema
uit vel maledixit ipsis defun
ctis z viuis. Si non obediuit
eis in licitis ex cōtemptu pec
cauit mortaliter etiam in par
uis rebus. secus si ex negligē
tia in rebus non multum pō
deris. Si nō prouidit necessi
tatibus eorū cū posset mor
tale est. Si non impleuit les
gata facta ab eis ad pias cās
sed multū distulit p̄pter incō
moditatē. cū t̄m posset peccas
uit mortaliter. Si non rez
uerenter se habuit: sed p̄tem

Interrogatorii pars prima.

psit vel dure locutus ē, vel puocauit ad irā, vl' nō suppoztantit eos, vel diligent nō puidit, veniale est.

De gubernatiōe familie.
Caplm scdm.

Non pro:

Suidit magnis necessitatib' vict' z vestitus filioꝝ, vxoris, seruoꝝ, cū posset ex auaricia vel crudelitāte mortale ē. Itē si ppter h illegitimos filios misit ad hospitale, vl' seruos q̄ sibi bñ seruierūt. Si non adhibuit diligētiam ad hoc vt boni essent z mandata dei z ecclie obseruarent, vt de p̄fessione, cōmunionē, auditiōe misse: d̄ honestate z hmōi, z si notabilem in h p̄misit negligētiam: nō curādo vel nō corrigēdo mortale est vel veniale graue. Si dixit vxori p̄ba cōtumeliosa vocādo scortū z hmōi, vel verberauit aspere sine causa rōnabili, s; ex iniuria mortale ē, se; si alias ei dura et aspera loquit. Si vxor cōtendit cū viro in licitis reb' nolēs obedire ex h puocans eū ad blasphemādū deū vel sanctos vl' ad aliud grande incōueniēs mortale est, si est occasio data ad hoc. Si vir p̄mittit vxor

rem facere vanitates aut ornare vel tripudiat' z hmōi et alia mltū puocātia ad lasciuam mortale videt, si hō nō videt multus excessus veniale.

Pater q̄ mittit filiaꝝ ad choreas ad alias mūdi vanitates, z non ducit ad missam p̄fessionē, cōmunionē, peccat mortāl', z n̄ videt posse excusari a mortali. Si dñs vl' domina nō puidit necessitatib' corp'alib' seruoꝝ z ancillarū z infirmos mittit ad hospitale, z nō curat d̄ necessitate eorū, vl' n̄ dat eis habilitatē ad p̄fitendū cōicandū, audiēdū missā cū possit, vl' facit i festis laborare, mortale est in qlib' horum. Si nimis dure vel nimis remisse alias se habuit in gubernatione familie in quo omnes delinquūt etiam p̄fecti cōmuniter veniale est, dist. xxv. c. qlis.

Quintum p̄ceptum de homicidio, c. vnum.

Non occi:

Non occideris, z p̄mo q̄ re. Si occidit extra ordinē iuris aliquem voluntarie, vel preter intentiōez a casu dando operam rei illicitē, vt in ludo noxio, vt ad facta, vel etiā rei licite, sed nō ad

hibendo debitā diligentia vt
 pñciēdo tegulas d̄ tecto mor
 tale est. z casus ep̄is reservat̄.
 Itē si ex necessitate enitabili
 z etiā inenitabili. ad quā pue
 nitur culpa. puta qz adulter
 est inuentus a viro mulieris
 adultere q̄vt mortē euaderet
 eum occidit. interrogādū est
 de cā homicidij. Si iudex
 occidit aliquē innocentē fm̄
 iura. vel aliquē nocētē. sed p̄
 ter ordinem iuris. vel fm̄ p̄
 cessum ordinariū. sed nō ha
 bens legitimū dominiū. vel
 habens ptātem sed non ex ius
 sticia sed ex vindicta vel aua
 ricia vel crudelitate. et est cas
 sus episcopalis. nisi in vltio
 puncto. Si mulier grauis
 da quesiuit abortum p̄ medis
 cinas. v̄ labores. vel p̄ aliuz
 modū. etiam si non sequat̄ ef
 fectus ē mortale in ea. z i q̄li
 bet. p̄sulente z coopante ad h̄
 non tamen est casus episco
 palis. Si vero sequitur ef
 fectus z puerperium erat for
 matū i vtero. homicidij ē in
 ea z in coopante et cōsulente
 vnde casus episcopalis ē. In
 aliq̄b̄ etiā lc̄cis si non sequit̄
 effectus p̄ synodales p̄stituti
 ones est episcopalis. z alicuz
 bi est excommunicatio. Si
 occidit mater filium vel filis

am sponte ad occultandū cri
 men suū grauissimū est z mul
 to plus si nō baptisatū. Si
 pater filiam. vel frater sororē
 fornicantem. si vir vxorem. si
 vxor virum propter odiū vel
 amorem ad aliquē alium. si fi
 lius patrem vel matrē ex ira
 vel auaricia. vel fratrē frater
 guissima sūt z digna magna
 penitentia. et episcopo refer
 uata. Et nota q̄ episcopi so
 lent communiter eos mitte
 re qui ire possūt pro casu ho
 micidij ad penitentiarios cus
 rie ad terrorem incutiendum
 Si tamen nolunt: possunt
 absoluerē tales per se vel per
 alios. Ideo pape non reser
 uatur.
 Si mater vel nutrix suffo
 cat filium vel filiam quem te
 net iuxta se inaduertenter op̄
 primens eum mortale est p̄
 pter negligētiam. et est epi
 scopalis.
 Si mulier grauida p̄ter in
 tentiōz abortit. si commisisset
 ibi notabilē negligentia puta
 qz nimis saltauit. v̄ quia ni
 mis iordinate laborauit. v̄
 p̄pter inordinatas lasciuas
 non esset absq̄ mortali pctō.
 Idem in viro vel alio pec
 tiente eam vnde hoc sequit̄.
 Secus vero si nō esset in cā.

Interrogatoriū pars prima.

Si quis etiā non occidit, tū
mutilat aliqđ membrum vel
reddit inutile, aliter extra or
dinē iuris, v'l vulnerat v'l als
pcurit aliquē ex iniuria pec
cat mortaliter. Itē si iniuste
in carcerat, vel tenet p violen
tiam ne liber possit abire, nisi
faceret p pūctū tēporis ad im
pediendū malū ei⁹. Si cle
ricū hūc tū p mām tonsurā
est excoīcatus. Si qđ p bo
vel mandato scz mandando,
psuadendo, p sulēdo, ratificā
do vel incitādo coopat aliqđ
pdictorū vel mortem v'l cor
poralē lesionē peccat mortali
ter, etiā si nō sequatur effect⁹
Sed si sequitur effectus gra
uius est, z si pcurit vel hmoi
in carceratus esset clericus v'l
religiosus in qlibet pdictorū
casu pcuriens vel includēs
est excoīcatus, nisi esset p lat⁹
eius q̄ hec faceret cā correcti
onis. Et vbi in pdictis, scz
mandato p silio coopatiōe v'l
facto si esset enormis iniuria
facta clerico v'l religioso non
pōt absolui citra sedem apli
cam vel legatum vel summū
penitentiariū. Secus p si
nō eēt enormis iniuria. De hu
iusmodi materia habes diffu
se in. iij. pte sūme. Enormis
iniuria dicit qñ ad mutilatio

nem membri seu effusionem
sanguinis magnā, s, p vulnus
illatū pcessū fuerit. Aut si in
epm vel in abbatē ppiū ma
nus violēta iniecta sit, vt ca
cum illoz, de sen. excom. Aut
em dē enormis arbitrio boni
viri ex circūstantiis locoꝝ tē
porū, psonaz, vt instit. d iure
naturali, s, atrox. Vel si est
facta religioso, qz nō absoluit
talis citra sedem apostolicā
vel legatū ei⁹, v'l eius summū
penitentiariū. Secus p est si
nō esset enormis. Si qđ in
terfecerit vel mandauerit vel
fecerit interfici aliquem chris
tianum per assassinos, etiā
si nō sequatur effectus est ex
coīcatus et depositus oī
gradu ordine et dignitate se
culari v'l ecclesiastica, similit
receptor et defensor hmoi as
sassinorū, c. p humani, de hos
mici, li. vj. Dicūt assassini q̄
dam heretici, vide d h in. iij.
pte sūme. ti. j. Si qđ desides
rat mortē alterius deliberata
ratiōe in malū alteri⁹, siue ex
odio siue inuidia siue ex auar
ricia, vt habeat eius bona, v'l
ex luxuria vt aliam accipiat
vel ex supbia vt i p latioe suc
cedat v'l ex acidia ne habeat
causam gubernandi eū, v'l vt
sit magis liber et non habeat

corripientē: in quolibet horum est mortale: secus autem si homo considerat ne ipsemet vel ille deum amplius offenderet vel ne peior efficeretur: aut ne bonis personis vel ecclesiis dei noceat: sicut tyranni. Si homo quis ex impatientia et ira percutit seipsum iniuriose peccat mortaliter et si clericus sit: excommunicatur: secus si ex zelo deuotionis ad reprimendam carnem vel temeritates: non tamen abscondere aliquod membrum aliis peccaret mortaliter et efficeretur irregularis: et si esset laicus esset excommunicatus. Si occidisset vel vulnerasset aliquem in loco sacro esset sacrilegium et ecclesia violata. Si per violentiam etiam si sit officialis eduxerit malefactorum vel debitorum de loco sacro: vel fecerit eum capi peccauit mortaliter.

Si fecit vel fieri fecit tornea mentum: vel aliquod spectaculum ubi fit periculum vite mortale peccatum est. Sextum preceptum de luxuria actuali et speciebus eius. c. vnus.

De in

habere. Luxuria actualis quod committitur extra matrimonium spiritus est mortale peccatum in omnibus speciebus suis: quod omnes habent ponunt: quod disticte oportet eas confiteri vel interrogare confitentes si a seipsum non dicunt: nullo modo tamen necesse est interro-

gare de his omnibus: nisi necessitas cogat: ne quis addiscat quod nescit: sed putat uenit personis que confitentur: et cum habet vltima spes non est ultra descendendum ad alias particulares circumstantias non necessarias. et cauto ac honesto modo interrogandum est. Si cognouit solutus solutam. que dicit fornicatio. et si est meretrix vel serua sua vel alterius. vel vidua. et etiam si tales induxit ad peccatum.

Si tenuit concubinam. et quanto tempore. quod ultra fornicationem est ibi scandalum proximorum. quod publicum licet sit fornicatio. Si virginem deflorauit extra matrimonium. quod dicit stuprum. et si duxerit eam permittendo ducere in uxorem cogendum est in foro conscientie. vel ducere eam in uxorem sibi. vel eam dotare si potest et iuris atque parentibus eiusdem si hoc nescierunt. Si ipse solutus cognouit uxorem alterius. vel ipse uxorem cognouit solutam. quod dicit adulterium. et est duplex quantum uterque est coniugatus. Si intulit violentiam alicui. quod dicit raptus. et si contra voluntatem parentum grauius est. Si nupte vel virgini vel moniali grauisimum est. Si cognouit consanguineam suam. vel consanguineam uxoris sue usque ad quartum gradum consanguinitatis.

Interrogatoriū pars prima.

tatis v^l affinitatis. z dicit incestus. Idē d muliere q̄ pmit tit se cognosci a cōsanguineo viri sui. Si cū moniali sces lus est opatus vel cū habēte p^lessionē castitat^l dicit sacrilegiū Idē si mulier cū clerico religioso p^lato ordiario z hu iusmodi. Si cognouit p^lma trē vel quā tenuit ad baptis mū filiā spūalē vel crisma. vel quā audiuit in p^lessione. et d^l incestus v^l sacrilegiū. Idem d muliere q̄ cū cōpre se miscu it voluntarie. Si p semetipm vigilās et voluntari^o se pol luit. z dicit mollicies siue ma nib^l p^lrijs vel alijs modis. d mō nō est interrogandū. Si cū masculis opatus est turpi tudinē. v^l femina cū femina. v^l vir cū muliere extra vas de bitū. et d^l viciū sodomiticū. Si cū brutis opat^o ē nephas z cū q̄b^l. z dicit viciū bestiali tatis. Si dieb^l festiuis alijs quod hoz opatus est. qz gra uius ē. s^lm alijs ho necesse ē cōfiteri hmōi circūstanciā. qz mutat speciē peccati. Si in ecclia vel in loco sacro aliqd p^ldictoz p^lmisit. qz d^l sacrile giū. z p hoc violat ecclia. z si istud eēt manifestū eēt recōci lianda ecclia. De pctis ho q̄ p^lmittūt in p^lugio. s. tactib^l

z actib^l inhonestis z osculif ac p^lbis z hmōi dices in capi tulo de luxuria. Nota tñ q^l de iure cōi pctā luxurie n̄ sūt reseruata ep^lis. nec p aliq̄ illo rū est lata sentētia excōicatio nis a iure. Sed cōmuniter p synodales cōstitutiōes ep^loz aliquos ex dictis casib^l sibi magis reseruāt. vt incestum. sacrilegiū. scilicet cum moni alibus. Aliqui vero episcopi viciū bestialitatis. alij etiā viciū sodomiticū. et quedā alia in q̄b^l est lata snia excom municationis per synodales constitutiones. Et ideo que re in diocesibus in quibus au dis confessiones.

Nonū pceptuz de luxuria mentali. z ei^o sp^leb^l. ca. vñū.

Nota q^l

e cogitatōes p^lmittēdi aliqd pctm luxurie q̄ sūt cū cōsensu rōis semp sunt peccata mortalia. et p^ltra hoc pceptum. Non desiderabis vxorem p^limi tui. Et sunt di uersarum specierum sicut sūt opa carnalia. licz non ita gra uia mortalia sicut opus exte rius cōmissum. Et cum dic penitens se habuisse cogitati ones q̄bus ex ratione cōsens sit. interroget confessor erga

q̄s p̄sonas, 7 cū q̄b̄o habuerit q̄z si erga cōiugatā est adu-
 riu. Si ad solutā 7 ip̄e sit so-
 lutus ē fornicatio. Si cū cō-
 sanguinea est icest. Si cum
 mafūlo est sodomiticū. Si
 cū virgine extra m̄rimoniū ē
 stuprū. Si cū religiosa est sa-
 crilegiū. Si per violentiā est
 rapt. Interrogandū etiā est
 q̄riens habuit hm̄oi cogitati-
 ones ad aliquā, q̄z toties pec-
 cavit mortaliter. Si p̄ inters-
 ualla t̄pm hm̄oi fecit, videlicet
 ex rōne desiderat fornicari cū
 aliq̄, postea s̄o se occupat in
 aliq̄ negocio, vel cogitat d̄ gu-
 bernatione dom̄ 7 hm̄oi, et
 exinde itez deliberat fornicar-
 ri, peccat denuo mortaliter, 7
 sic d̄inceps. S̄z si p̄tinue ver-
 sat̄ in tali cogitatiōe p̄ horas
 vnū tm̄ peccatū est, sed tanto
 graui⁹ q̄nto diutius p̄seuerat
 cogitando. Itē si mutat cogi-
 tatiōes de vna p̄sona ad aliā
 v̄l addiuersam speciē cū eadē
 p̄sona deliberās p̄ se de q̄libz
 semp̄ de nouo peccat morta-
 liter. Unde si centū mulieres
 videret vnā post alias, 7 ad
 quālibet specialiter animum
 determinat centum mortalia
 p̄mittit. Secus si vna cogita-
 tione hoc appetit, quia vnus
 est habens deformitatem tot

pectōrum. Interrogandū est
 si dieb̄ festiuis discurrat p̄ ec-
 clesias puocando mulieres 7
 si phyllocapt⁹ ex aliq̄ secur⁹ ē
 eam, 7 q̄nto tpe. Quod dicit̄
 de viro idē dicendū est d̄ mu-
 liere erga virum.

De delectatiōe morosa ī co-
 gitatiōe supra dictum est ī ca-
 pitulo de luxuria.

Si mulier tentat̄ habere
 amatores 7 cū pp̄edit aliquē
 vel aliq̄s pro cari vel eā ama-
 ri carnalr̄ p̄oit se ad fenestrā,
 vel vadit p̄ aliquem locū vt
 videat̄ ab eo, vel ponit se ī ec-
 clesia vel alio loco publico
 vbi discurrūt iuuenes ad p̄cā-
 dū, mortale ē, etiā si nō appe-
 tat peccare cū talibz q̄z occasi-
 onem ruine p̄stat, extra de in-
 iur̄, 7 dam, da, c, si.

Septimū p̄ceptū d̄ furto
 nō faciēdo, 7 d̄ vsura, q̄ diuer-
 sis modis fit, 7 h̄z, viij, cap.

Artum nō

f̄ facies. De vsurpatiōe
 rei aliene q̄ in hoc pre-
 cepto phibet̄. Nota q̄ in oī-
 bus infra script̄ sp̄ebz ē mor-
 tale p̄ctm̄, 7 tenet̄ ad restitutō-
 nē ei a q̄ res capta ē. Q, si il-
 le ignorat̄ v̄l nō iuenit̄ paupi-
 bus erogāda ē, et nō solū qui
 accipit, s̄z etiā heres ei⁹, si tm̄

Interrogatoriū pars prima.

de bonis ei⁹ ad eū puenit, c.
michael, extra de vsuris.

Circa vsuram gre pmo.

Imutauit pecunias
numeratā, v^l aliqd eo
rū q̄ vsu cōsumunt, vt
frumētū vinū oleū, z hmōi itē
tiōe aliqd recipiēdi vltra suū
capitale, z illud plus qđ acce
pit tenet restituere. Si mu
tuauit sup pign⁹ rei mobilis
puta vestis equi et hmōi, vel
immobilis, vt domus agri z
hmōi, z interim accipit vsu
fructū pignoz⁹ dū ali⁹ tenuit
pecuniā suā vsura est. Excipi
tur tñ casus qñ gener accipit
possessiōz in pignus a socero
suo q̄usq; dat sibi dotē, z susti
net onera matrimonij nutriē
do vxozē suā, extra de vsuris
ca, salubriter. Si posuit pe
cuniā penes mercatorē vel ar
tificem cū intentiōe aliqd pci
piēdi vtilitatis, licet non fiat
pactū de h, sed ponit ī discre
tiōe ei⁹ volens in oī casu capi
tale suū saluū vsura est, sed si
vult ita pticipare de damno
sicut de lucro, tūc lz etiā cum
pacto, z in hoc solent etiā of
fendere mulieres de dotibus
suis, z dicunt vulgariter des
posita, lz est vsura, c. pleriq;
xiiij, q. iij, in textu z glo.

De soccedis aialium,

I soccedis aialij pe
corū boum z hmōi ita
paciscit vt capitale sit
saluū est vsura, lz si n̄ ē saluū,
sed nimis grauat vna ps nō
est vsura lz iniusticia. Si in
emptōe fructuū terre v^l alia
rū rerū ex eo ante p aliq; mē
ses q̄ recipet fruct⁹, v^l alias
res soluit p̄ciū, z ppter h emit
minus iusto p̄cio, vel si vales
bat d ecē emit p nouē, vsura ē
Secus si faceret h q; h̄simi
liter pōt etiā minus valere q̄
illud qđ soluit, vicz octo.

De venditiōe ad terminū,

I vendit ad credētiā
seu terminū pannos la
neos, lineos, de serico
vel alia q̄cūq; maiori p̄cio q̄
ad cōtantos, qz si vendidit sic
plus iusto p̄cio rōne dilatiōis
vsura est. Si hō nō vendidit
plus iusto p̄cio, lz nō vult fa
cere ita bonū for ei sicut illi q̄
dat pecuniā numeratā sibi, n̄
est vsura, Tho, z extra de vsu
ris ca, nauiganti, z ca, in ciui
tate tua.

De cambijs,

I fecit cābia minuta,
puta d vno floreno au
reo ad monetā v^l ecōs
uerso accipiēdo aliquid fm
cōem cursū nō est illicitum.
Si fecit cambia realia p

lras de loco ad locū, z n̄ ficta
est licitū moderatū lucrum.

Si fecit cābia q̄ vulgariter
dicunt sicca, vt p̄ venetos a li
bre de grossi, vsura ē, qz reali
ter ē sibi mutuū, sed sub spe lu
cri, hec frequant̄ Florentie.

Si tutor vl̄ curator pupil
lorū vel pcurator z factor cu
iuscūqz pecuniā pupilloz vel
patronoz dedit ad vsurā i vti
litate illoz, vltra pctm̄ morta
le pmissuz i casu q̄ illi nolint
vl̄ neq̄āt restituere, qz illi q̄ba
buerūt vtilitate p̄ncipalit̄ te
nent̄, s; nō restituētib; illis te
nent̄ pcurator tutor z curator
z hmōi. Si q̄s emit agrum
vl̄ domū multo maiori p̄cio
q̄ valeat, intendēs qz v̄ditor
reemat ab eo deducēs s; i pa
ctū, z ipe interim fructus reci
piat, vsura palliata est.

De mutuantib; sub spe.

I q̄s p̄pter pecuniam
mutuatā aliq̄n̄ petit vl̄
sperat p̄ncipaliter ha
bere ab eo aliq̄d obsequiū vl̄
vtilitate q̄ p̄cio possit estima
ri, vt opa laboratoz vel bouz
ad colendū terras vel mutua
tionē iumentozum, vel aliq̄d
donum, vel vt p̄curet ei offi
ciū vel beneficiū ecclesiasticū
vel seculare. Vel qz det sibi p̄
pter hoc plus de fructib; ter

re eius q̄ colit, vsura est. Et
quando p̄pter hoc non ab eo
cui mutuauit, sed ab alio vt a
dño vel a cōitate recipit vtili
tatem exinde d; illud paupes
ribus erogare.

De accipientib; ad vsuraz

I quis accepit mutuo
ad vsurā n̄ ad p̄uidēdū
sue necessitati, sed vt
det ip̄o ad vsurā, vel ludat, vt
alias male vtaf̄ peccat morta
lit̄. Idē si eū inducit q̄ als nō
erat fenerator. De, de pal.

De facientib; statuta in fa
uorem vsurariozum.

I fieret statutuz i aliq̄
ciuitate vl̄ castro vl̄ lo
co qz vsure soluant̄, vl̄
qz solute n̄ possint repeti, aut
repetite nō debeāt restitui, ex
cōicati sunt qui faciunt hmōi
statuta, z qui iudicāt s̄m ipsa
Vñ illi q̄ faciunt capitula cū
iudeis, vt dñi z cōitates p̄tinē
tia qz possint fen erari, vl̄ qz n̄
possint repeti in iudicio vsu
re extor̄te ab eis z hmōi vidē
tur icidere in hāc excōicatiōz
Dñi s; q̄ h̄ faciunt z ciues q̄
h̄ solūt, extra de vsuris, cle,
ex graui.

Lap̄m. ij.

o Emptiōe s; denari
ozū mōs; vt Florentie,
vel imp̄stitoz vt venes

Interrogatorii pars prima.

tijis, vel locorum vt Janue, qz aliq ponit contractu esse vsurarium, alij ho no, s. trium tenentes. Ideo nemini consulas vt faciat contractu, factu ho si potes inducere vt post mortem ipius vel vni alterius finiat vel satisfaciat coitatu, vel det paupib, bonu erit. Si ho n vult adheres opinioni trie, no facile pdenes, qz in hmoi fm doctores no est precipitanda snia, d. his z alijs supradictis habes in secunda pte sume, titu, ij, de vsuris.

De fraudulentia q multis modis pmittit. Caplm, iij.

De fraudulentia q fit vl in rei suba, vendendo vna rem p alia vt vinu lymphatum p puro, carnes pecudinas pro castratis, cesram z aromata cum alijs mixturis, vel in quantitate dando mensuras et pondera diminuta. puta vncias nouem p libra, vel in qualitate vt rez prauam p bona, vt panu feru ru, coriu, aromata animalia defectuosa: fructu z hmoi, et in his si notabiliter damnificauit, primu peccauit mortalit, z tenet ad restitutiōz. Si parū vel plus itēdes venialit z paupib, eroget. Si vendidit rem, aliquā mlto maior

ri precio q valebat fm cōem estimatiōez illius tps aduertent peccauit mortalit z tenet ad restitutiōez, si primu notabiliter ledit, secus si parum.

Idē si emit minori pco q valeat ex ignorantia veditoris

Si fraudauit iustas gabellas z pedagia tenet coitatu restituere, si mltu vl et parū z tū itēdes mltu mortale ē.

De falsificatiōe. Ca, iij.

Iq falsificauit aliq instrumentu, vel falso sciēter vtit vltra mortale tenet ad omē damnū qd

inde sequit. Si qd falsificauit litteras papales vl falsificatis sciēter vtit est excoicatus, cuius absolutio pape referuat. Si quis ex falsa causa suggesta q expressa n obtinisset bñficiū qd recepit, lz no sit excoicatus tū tenet ad restitutionem eius quod sic recipit seu ad renunciatiōem bñficiū vel reassignatiōz z hmoi

Si qd falsificauit monetas vltra peccatū tenetur ad restitutionem. Idē si falsis sciēter vtitur, z etiā ipse qui in hmoi fuit deceptus. Si quis falsat mensuras vel pondera ciuitatis vel coitatis vel falsis sciēter vtitur, vltra mortale tenet ad restitutiōez z omniū

damnoz inde sequentiū. Si quis falsat lras patorz vl sizzilla vel alioz vltra mortale tenet ad satisfactōz oim damnoz inde sequentiū. Idē d falsificatē libros vl alias scripturas in damnū alioz. Et nota q̄ ptra falsificantes instrumēta vl p̄stitutiōes p synodales lras vl alia in aliqb locis lata ē sententia excoicatiōis.

Excoicatio papalis,

Iqs i bullis papalibz apponit vel remouet vnā lraz vl punctū fm Host. ē excoicat^o excoicatiōe papali q̄ fit i curia, nā in iure cōi nō habet. z h̄ si bulle hnt vigorē. nā si expirasset eaz valor. puta qz erat grā ad rēpus z expirasset si totū raderet nō icurreret qs excoicatiōz nō in aliquā penam. Richardus.

Caplm q̄ntū de iniusticia, q̄ fit in iudicio.

Iniusticia p̄o q̄ fit a iudicibz assessoribz ad uocat^o pcuratoribz et notarijs, z de qb̄ debēt interrogari dicef̄ ifra. Si officialis q̄cūqz dat iniustā sniaz scienter vl ex ignorātia crassa z supina: tenet parti lese ad satisfactiōz ois damni. nisi satisfaciāt ille p q̄ lata ē snia, z s̄lr assessor vl ali^o q̄ ad h̄ eos

opatur. z peccāt oēs mortlr. Aduocat^o z pcurator q̄ scienter defendit iniustā cām. Si obtineant s̄lr tenent pti lese ad satisfactiōē isolidū. Si nō satisfaciāt cliētulus. Idē si pdidit iustā causam ex ignorantia crassa vel negligētia.

Accusator z testis scienter pcedentes ptra aliquē falso tenentur de oī dāno ipi accusato. z peccāt mortaliter. Dñi q̄ grauāt subditos i collectis iniustis. tenent ad restitutiōz z d̄ vicijs eoz de qb̄ sūt iter rogādi hēs in tertia pte. c. ij.

De furto, Caplm. vj.

Iqs rē aliquā occulte inuito dño nō soluz abstulit ab extraneo. s̄ etiaz fili^o pentib^o. vxor viro. fu^o dño. discipulus mgro. soci^o socio. p̄sanguine^o p̄sanguineo. furtū est. Si ē qd̄ notabile damnum vñ z mortale. z tenet ad restitutiōz. Secus si qd̄ minimū. vt aliqs fruct^o z quatrānū z hmōi. Si rē sibi mutuata retinuit. vl etiam rē alteri^o venientē ad manus eius non restituit. furtū fecit. nisi ille tantundē haberet de suo certitudinaliter quod nō vult restituere. Si inuenta que nō habent p̄ derelicto n̄ restituit sed sibi retinuit Et si

Interrogatorii pars prima.

post inquisitionē non reperit
cuius sūt inuenta, debet pau
peribz erogare, al's esset moz
tale, nisi ipi vt indigēti darēt

De thesauris inuentis mul
tū stat p̄suetudini. Si vsus ē
pignore ad sui vtilitatē cōtra
dñi rei voluntatē. Si vsus ē
re p̄modata ad aliū vsum q̄
fuerat p̄modata vel re depōsi
ta sine licētia deponēt's nisi
p̄sumat dñm rei eē contentū,
tenet hmōt de illa vtilitate.

Si religiosus dedit de bon
nis monasterij sine licētia su
piorz habita vel p̄supta. Idē
si aliqd occulte recipit vel re
tinet, qd ē mortale z p̄prietar
ius. Si platus expēdit bo
na ecclie i turpes vsus depu
tata repatiōi ecclie v'l paup̄i
bus v'l bona monasterioruz
peccat mortali. Si aliqs re
cipit a religiosis aliqd sine cā
rōnabili, v'l p turpitudie vel
lucris acq̄sitiōe, v'l cā amicitie
z parētele sine aliq̄ indigētia

De sacrilegio qd cōmittit̄
circa res sacras. La. viij.

¶ E sacrilegio quod est
circa res sacras.

¶ Si imposuit vel des
dit sup hoc consilium vt im
ponerēt collecte clericis sine
eccl'asticis p̄sonis non habi
ta lnia a r̄omano p̄tifice, et

si secutus ē effect' vltra moz
tale tenet ad restōz, z nisi post
admonitiōz desistat ē excōica
tus. Si fecit v'l fieri fecit sta
tuta p̄tra libertatē eccl'asticā
vel p̄suluu fieri, vltra n̄ d̄orta
le tenet de dānis factis, estqz
excōicat' ip̄e, nec nō scptores
z iudicātes p̄m ea. Si vsur
pauit patronatū de nouo ali
cui' ecclie vacātis vel mona
sterij, v'l locoz p̄ioz, v'l bona
ip̄oz locoz vacantiuz est excō
icatus. Si abstulit res sa
cras vt calices et paramenta
de loco sacro, aut rem sacram
d loco nō sacro, z furās in ec
clesia res n̄ sacras. Si effre
git locū sacru, vt portas eccle
sie vel locū religiosuz, v'l por
tas conuentus, vltra pctm z
obligatiōez ad restōz tenet d̄
iniuria z de dāno, z ē excōica
tus, z ante denūciatiōem p̄t
absolui a diocesano. Post de
nūciatiōem p̄o solū a papa
v'l penitentiario, c. p̄q̄sti, extra
de sen. excō. Si fecit incen
diū studiose in loco sacro vel
religioso, idem iudiciū est si
cut de effractore, vt dicto, ca.
p̄uenit. Incēdiarij aut alioz
locoz de iure cōi nō sūt excōi
cati. In aliqbz aut locis sic p̄
synodales constitutiones.

¶ Si legata facta eccl'is vel

alijs p̄his locis aut paup̄ibus
nō soluit itegre, et si nimis dif-
fert peccat mortāl̄, nisi ip̄os-
sibilitas eū excuset, et alicubi
ē excōicatō synodal̄. Si cle-
ric⁹ recipit b̄nificiū simonia-
ce, vltra viciū simonie om̄es
fructus illi⁹ b̄nificij furtiue ac-
cipit et tenet ad restōnez, Si
p̄lat⁹ ecclie ex dolo vltra lata cul-
pa amittit bona ecclie tenet
ad restitutōem. Si nō dedit
laic⁹ decimas vbi p̄suetū est
dare tenetur ad restōem.

De rapia violēta, Ca. viij.

Apina est q̄n res iniu-
ste auferit p̄ violentiā,

Si rem alteri⁹ rapuit
vltra mortale et restōnem ad
quā tenet d̄z etiā petere veni-
am si p̄mode p̄t de iniuria vi-
olentē illata, Si q̄s ē pirata
p̄dans in mari q̄scūq; indif-
ferēt vltra mortāl̄ et restitutōz
ad quā tenet ē excōicatus pa-
pali excōicatiōe, vt patet p̄ p̄-
cessum qui fit annuatim i cur-
ria h̄mōi, secus p̄o ē de illis
q̄ faciūt hoc p̄cise h̄ illos cuz
q̄b̄ h̄nt bellū, Si q̄s ē depre-
datus romipetas vel cuntes
vel redeūtes ab vrbe rhoma,
vel depre-datus est portantes
necessaria ad vsū curie ē excōi-
catus a papa, Si in bello
iniusto dep̄dat⁹ ē etiā inimis

cos, vltra mortāl̄ et restitutōez
n̄ d̄z absolui, nisi disponat in
illo et in oī alio iniusto nunq̄
se repire, Si in bello iusto
abstulit ab amicis, sic faciūt sti-
pendiarij vltra ab eccl̄is inimis
corū, tenet restituere, Si in-
uasit hostilit̄ vel discurrit per
terras ecclie vltra p̄ctm̄ et res-
stitutōz ē excōicat⁹ excōicati-
one papali p̄ p̄cessū curie ans-
nualē. Nota q̄ oēs dātes cō-
siliū ad aggrediēdū siue sumē-
dū aliq̄d bellū iniustū, sine q̄-
rū p̄silio nō fuisset factuz, vel
fieri nō poterat, tenent insoli-
dū de oīb; dānis inde secutz,
Hec Ray, et alij, Si p̄cipa-
uit in crimine rapine vel furti-
vel alteri⁹ iniuste dānificatio-
nis in aliq̄ ifra scriptoz, mos-
dorū q̄ p̄tinent in his p̄sib;,
Iussio p̄siliū p̄sensus palpo
recursus, Participās mutus
nō obstans nō manifestās, te-
net insolidū, i. in totū d̄ oī dā-
no secuto q̄usq; isti q̄ passus
ē satisfactū sit, Intellige tñ
h̄ cū distinctiōe, vicz ad p̄mū
p̄sum de tali iussioe vltra p̄silio
vel cōsensu coopationis vel
palpo, i. adulatione, vel recur-
su, i. receptiōe latronū vltra rez-
ablatay, tali dico adulatione et
recursu q̄ sine h̄mōi n̄ fuisset
facta rapina vel damnū, als

Interrogatorii pars prima.

n̄ teneret, nisi iquantū puenisset ad eū de re rapta, vel de quanto dāno fecisset cū suis v̄l quanto pl̄ fuisse factū p̄t aliq̄d predictoz ab eo factor. Quantū ad scdm̄ versum nota q̄ n̄ obstat nō manifestās, z etiā mut̄ tenent q̄n̄ sūt officiales z p̄nt impedire dānū z nō faciūt als nō tenent ad restitutiōz, lz peccēt si p̄nt impedire dānū z n̄ faciūt. Tho. i. iij. di. xxij. Pe. z Alb. Itē etiā pl̄a dic̄ vel plura de his referunt sup̄ ca, sicut dignū, d̄ homi. Quā tū ad p̄ncipatiōz istud fieri p̄t mltipl̄. Uno mō coopando cū alijs ad rapiēdum, z tūc ad istud tenet qd̄ recepit, vel dānificat si n̄ fuit in cāu p̄ncipali v̄l q̄si. Secōdo mō recipiēdo p̄ viā doni d̄ rapina, z ad illō tenet qd̄ recepit. Tertio mō p̄ p̄sumatiōz rapine, vt vict̄ z vestit̄, z h̄mōi sicut famuli raptor̄ z famuli vsurariorū, vel ipoz vsurarioz q̄ h̄nt oīa de rapina vel vsura, z tenent ad illō qd̄ cōsumūt. Quarto mō p̄ dotationē, vt marit̄ q̄ sciebat soceoz nō h̄re nisi bona rapta z vsuraria, nō p̄t recipere dotē, z si recipit tenet restituere. Si aut̄ filia remanet vidua tenet restituere dotem qd̄ alieno ē, lz si nesciebat eē

tūc diuersa est opinio iter doctor̄ vtz teneat maritus ei? v̄l filia, lz filia videtur teneri. Quāto p̄ emptionē rei rapte vel furtiue, z si scient̄ fecit ob sui vtilitatē, v̄ltra mortale tenet ad restōem si iuenit d̄m̄ rei, si p̄o nō repit paupibz erogare tenet v̄l p̄ciū ei? etiā si iam p̄sumpsisset, si p̄o ignorāter, siue i grantia iuris siue facti a p̄ctō p̄t excusari, sed q̄n̄ scit tenet ad restōz si nondūz distraxit, etiā sine p̄ctō petito a d̄no rei, lz repetat a v̄dito re si p̄t. Idē de oībz q̄ successiue emerēt rē h̄ac, nisi pus distraherint illā rē, qz bona fide distraherūt v̄dēdo, nō tenet ipi sed emens eā. De hac materia vide i. ij. p̄te sūme. Qui impedit aliū iniuste a p̄secutiōe alicui? officij vel b̄nficij, vel officij eccl̄iastici v̄l secularis vbi sibi erat iā ius acq̄situm, tenet ad satisfactiōz talis dāni. Si aut̄ nōdū erat sibi ius acq̄sitū, lz erat in via acq̄rendi tenet ad arbitriū boni viri q̄ntū p̄t illud dānū in ipso dubio estimari. Sicut z q̄ det̄ cit̄ iniuste aliquē ab obtēto iuste vel alit̄ pcurat en̄ci, sec̄ cū iuste p̄cedit. Tho. i. iij. di. xv. Qui infert dānum qd̄ i specie restitui nō p̄t, vt mutilas

tio mēbri cū q̄ ille lucrabat, vicz manū in scribēdo, p̄gini tatē alteri auferēdo p̄cipue p̄ violētā z seductōz, mortē īfē rēdo alicui q̄ solo labore nutrietat familiā, q̄ sciēt dādo ad vecturā v̄l vendēdo equū claudscātē v̄l alr nociuū et n̄ illi īdicādo, v̄n ēptori v̄l p̄ductorī seq̄t̄ nocumētū: tenet̄ satisfacere d̄ hmōi ad arbitriūz boni viri. Si mulier sup̄pōit sibi alienū p̄tum, v̄l p̄cepit de adulterio nesciēte viro, tenet̄ viro d̄ oībz expēsis fact̄ filio putatiuo z cōsanguineis z filijs v̄l alijs heredibz d̄ his q̄ puenerūt ad eā bonis. Nō tñ tenet̄ mulier illa manifestare factū cū piculo vite sue Ray, s̄z quō agēdū sit vide in sc̄da pte sūme. ti, d̄ restitū. Si ex istēs camerari⁹ siue thesaurari⁹ comitat⁹, q̄ vulgarit̄ d̄z camerlingus seu notarius, seu aliq̄d h̄ns officiū p̄ q̄ est suffi ciētē salariat⁹, z nihilomin⁹ ab his p̄sonis cū q̄bz exequit̄ officiū suū, puta faciendo cedulas z hmōi aliquid exigit vsurpatio est, nec puto q̄ excuset eū p̄suetudo sic nec a rapina, p̄pter h̄ em̄ statuūt̄ salaria ne petat ab illis, v̄n z peccat, z d̄z paupibz erogari. hoc dico, qz difficile eēt dare tale

q̄d p̄rijs p̄sonis cū q̄d modi cū sit, xiiij. q. v. c. nō sane. Si cū pecunijs cōitat⁹ q̄s h̄z ī desposito negociat⁹, z si q̄d cū eis lucrat p̄ p̄ctus vsurarios tenet̄ restituei vsuras ei a q̄ accepit. Si h̄o p̄ p̄ctū licitū videt̄ teneri cōitati saltē p̄ pte, vel p̄tē paupibz erogare tenetur.

Si q̄s ingressum in religionē educit, vel p̄ violētā vel p̄ suasiōes, vltra p̄ctm̄ mortale p̄missum ē excōicatus cuz violētā infert p̄sone, z tenet̄ illū vel aliū inducere ad religionē in satisfactiōz. Vel tenet̄ ip̄e ingredi si nō h̄z īpedit̄ mentū, s̄m̄ Pe. z Joh. De eo h̄o q̄ oīno intēdit ingredi religionē, s̄z nondū ingressus reuocat̄ p̄ aliquē ab illo p̄posito idē dicūt q̄dā, q̄n. s̄, non ex cā iusta, puta qz in illa religione male viuūt, s̄z ex cā rōnabili.

Decimū p̄ceptū de desiderio h̄ndi res alienas. c. vnū.

Ultra prece

v̄ p̄tum opis iniuste vsurpattonis diuersarū species d̄ q̄bz dictū est: etiā int̄rogandū ē de desiderio habito circa res aliēas h̄ndas seu acq̄rendas iniusto mō, q̄d d̄ sideriū siue cogitatio si est cū p̄sensu rōnis, z alicui⁹ rei nos

Interrogatorii pars prima.

tabilis semp e pctm mortale eiusdez speciei cui e op illi iuste acqstiois. Sic pbi gra dli deras hre p vsuras. e spes vsure. Si p rapinas e rapia. Si p via occultā est furtum Si re sacra e sacrilegiū. z sic d alijs. iō interrogādū e quō d siderauit re alienā vt habeat spes pcti q e necessaria pfite ri. In his tñ pctis cordis nō tenet ad restitutōz. Nota eti am cum qs aliqūe dānificat primū in minimo si bz ppositū dānificādi in mlto si posset peccat mortalit. Vñ emētes z vedētes qñcūqz pati se dci pe primū in mlto si pnt o modo mortalr peccāt. lz actu in modico decipiant.

Octauum pceptū.

Non eris testis iniquus.

De mēdacio. Ca. p mū.

E mēda

o cio. Si dixit mēdaciū pniciosuz. i. qd fit d honore dī. vt in his q sūt fidei vel dānū notabile. primi spūale vl tpale. mortale e fm Tho. ij. ij. pbi gra. Si dixit fornicatiōz vl vsurā n eē peccatū mortle. Si negat q ipe vl ali d dāre p rō suo qd ipe vouit. z h mōi. Si dixit mēdaciū i iudicio interrogat a iu

dice. piurus e z mortalit peccauit. fm beatū Tho. Si dixit mendaciū in pfessione d necessario pfite dīs. mortale est Idē si in pdicatiōe studiose. mortale e. nisi ex subreptōe vl subita locutiōe impmeditate. Si psona q dic mēdaciū etiā officiosū e psona auctoritatis z magne reputatiōis seu pfectiōis possz p accidēs tle mēdaciū eē mortle. si inde seqret que scādālū in mētibz hoīm. Si dixit mendaciū iocosū. i. cā solacij vel officiosuz. id est ad vtilitatē aliquā psequēdā spūales vel tpalem sine nocu mēto alteri sp e vēiale pctm Tho. ij. ij. q. iij. Si dixit falsum testimoniū d aliqūe i iudicio. vl accusauit iniuste. vl tra mortale peccatū tenet de omi dāno lesō. z etiam ad restitutōz fame vt. s. dicat se falsum dixisse. sed postqz ille est punitus nō tenet ppter piculū qd ei immineret.

De detractiōe. Ca. ii.

o Etractio e p quaz auferit fama alteri z mltipliciter. Si quis imponit alteri aliquid falsuz qd sit notabile. mortale est. z tenet ad restitutōez fame. nisi ex hoc imineret ei magnum piculum. Tho. ij. ij. Si ad

peccatū alteri⁹ quod narrat ad
dit aliqd̄ notabile vltra pecca
tū teneſ ad reſtitutiōz fame,
niſi ex h̄ imineret ei magnuz
piculum. Tho. ij. ij. Si ad
peccatū alteri⁹ qd̄ narrat addi
dit aliqd̄ notabile vltra pec
catū teneſ ad reſtitutiōz fame,
ſi illud dictū ipoztat infamia;
Si peccatū alteri⁹ mortale cuſ
eſſz occultū ad diffamādum
manifeſtauit alijs: peccauit
mortalit. z teneſ ad reſtitutiōz
fame inq̄ſtū pōt. niſi illud cri
mē poſtea p̄ aliā viā eēt publi
catū. Si peccatū alteri⁹ occul
tū manifeſtauit nō intendens
diffamare, v'l als nocere, ſed
ex q̄dā loq̄citate, non videtur
mortalē, niſi p̄ accidēs, v'icz ſi
ex h̄ ſeq̄ret diffamatio illi⁹ pu
ta qz audietes publicāt. Si
accuſauit in iudicio v'l denū
ciauit p̄lato crimē alterius n̄
zelo iuſticie, ſz ex malivolēria
peccauit mortalit. ſed ad reſti
tutiōz fame nō teneſ ſeruato
ordie iur̄z. Si fec̄ libellos fa
mosos, i. cedulas ſiue ſcripta
in detractiōz alterius, ponēs
in loco publico vt legāt, aut
cantiōnes z hmōi, mortaliter
peccauit, z teneſ ad reſtitutio
nē fame. Si peccatū alteri⁹ eti
am manifeſtū narrat ex odio
z itētiōe nocēdi peccat morra

liter, ſz ad reſtitutiōz fame nō
teneſ, ſi autē ex loq̄citate nar
rat peccat venialit. Si d̄fes
ctus alioz q̄ ſunt pctā venia
lia cōiter recitauit ex loq̄cita
te vel aliq̄ indignatiōe nō eſt
mortalē peccatū, niſi ex h̄ intenz
deret etiā diffamaſ. Si ſigni
ficauit peccatū alteri⁹ mortale
z occultū p̄lato v'l pentibz cōs
feſſoz v'l alijs q̄ ſūt plone ma
ture, vt poſſit melius p̄videri
qd̄ p̄cipuebz locū cū timeſ d̄
recidiuo, nō ē peccatū ſed chari
tas. Nota tñ cū q̄s tenetur
ad reſtitutiōz fame, ſi falſū di
xit d̄z dicere his q̄buſ dixit ſe
falſū dixiſſe, nec excuſat quia
fit ei verecundia magna. Si
aut̄ dixit verū nō d̄z dicere ill
ſe falſum dixiſſe, quia eſſz mē
daciū ſed iniuſte z male di
xiſſe. Si q̄s narrat crimen
alterius put̄ audiuit, dicens
ſe audiuſſe ſic ab eo dici licz
occultum ex loquacitate vel
leuitate, n̄ videt̄ mortale, nec
teneſ ad reſtitutiōz fame, vel ſi
ē dubiū. Si q̄s bona facta
ab alio dixit mala intētiōe eē
facta, videlicet prop̄ hypo
criſim z ſupbtiam et hmōi, in
tendens euz infamare peccat
mortaliter. Idem ſi negat bo
na facta ab aliq̄, ſi ē tacz bōa
q̄ ſcit cū eſt neceſſariū ad libe